

Waardering mantelzorgers onder druk

'De verschillen tussen gemeenten zijn gigantisch'

Mantelzorgers kregen tot 2015 tweehonderd euro per jaar van het Rijk als 'mantelzorgcompliment'.

Inmiddels krijgen ze in de meeste gemeenten geen geldbedrag en soms zelfs helemaal niets meer, zo blijkt uit onderzoek van MantelzorgNL.

De belangenorganisatie luidt de noodklok.

TEKST: NOËL HOUBEN FOTO: PIXABAY/SABINE VAN ERP

De ondersteuning en daarmee ook de individuele waardering van mantelzorgers is sinds 2015 een wettelijke verplichting van gemeenten. Die mogen zelf besluiten hoe ze die waardering uiteten. In het derde van de gemeenten dat nog een geldbedrag geeft, was dit in 2021 gemiddeld 114 euro. In de helft van de gemeenten krijgen mantelzorgers een cadeaupas of waardebon van gemiddeld 61 euro. Een bloemetje of pakket van lokale

producten (gemiddelde waarde: twintig euro) vormt in zeven procent van de gemeenten de individuele waardering. In tien procent van de gemeenten krijgen mantelzorgers helemaal niets. De individuele waardering is daarmee over de hele linie gedaald ten opzichte van eerder onderzoek in 2019. Ze sluit bovendien steeds minder aan op de behoefte van mantelzorgers. Die geven in meerderheid de voorkeur aan een geldbedrag.

MantelzorgNL vreest dat over tien jaar de mantelzorgwaardering helemaal verdwenen is. De belangenorganisatie vindt dit tegenstrijdig in een tijd waarin steeds meer wordt geleund op mantelzorgers. MantelzorgNL riep daarom in maart 2022 de nieuw verkozen gemeenteraadsleden op om de individuele waardering veilig te stellen. Verder vroeg de mantelzorgersvertegenwoordiger hen om zich ook in bredere zin sterk te maken voor een goede ondersteuning van mantelzorgers.

Smalle beurs

De individuele waardering is om twee redenen belangrijk voor mantelzorgers, zegt directeur Liesbeth Hoogendijk van MantelzorgNL. "Mantelzorgers geven aan dat ze het fijn vinden dat gezien wordt wat ze doen en dat dit gewaardeerd wordt. De mantelzorgwaardering is voor hen een blijk daarvan, een manier om dankjewel te zeggen. Daarnaast maken mantelzorgers veel kosten. Onderzoeksbureau Ecorys becijferde in 2021 dat de vijf miljoen Nederlandse mantelzorgers jaarlijks 1,8 miljard euro kwijt zijn voor het helpen van hun naaste. Alleen al de reiskosten zijn voor veel mantelzorgers een behoorlijke kostenpost. Voor sommige mantelzorgers is de mantelzorgwaardering daarmee een broodnodige verlichting van hun financiële lasten. Dat geldt zeker voor mantelzorgers met een smalle beurs."

Een collectieve vorm van waardering is volgens Hoogendijk geen alternatief. "Op door de gemeente georganiseerde *high teas* of workshops komt maar een klein deel van de mantelzorgers af. Soms zitten ze niet te wachten op zo'n activiteit. Maar werk of de zorg voor hun naaste kan het ook onmogelijk maken om aanwezig te zijn. Bij een individueel geldbedrag kunnen mantelzorgers zelf bepalen waaraan ze dit willen besteden. Vandaar dat dit duidelijk de voorkeur heeft."

Geoomerkt budget

De oproep die MantelzorgNL deed aan nieuw verkozen gemeenteraadsleden lijkt niet aan dovenmansoren gericht. Hoogendijk: "Het is niet dat gemeenten massaal contact met ons opnemen. Maar we horen van de lokale Steunpunten Mantelzorg dat de bewustwording wel is gegroeid. Onze inzet met de oproep was ook om nieuwe raadsleden wakker te schudden. Zodat zij ervan op de hoogte zijn dat ze een wettelijke verplichting hebben om mantelzorgers te waarderen en te ondersteunen." Dat wakker schudden is hard nodig, geeft de directeur van MantelzorgNL aan. "De verschillen tussen gemeenten zijn nu gigantisch. Niet alleen wat de individuele waardering van mantelzorgers betreft trouwens. Ook voor andere vormen van ondersteuning aan mantelzorgers maakt het veel uit in welke gemeente je woont. Onder andere voor de respijtzorg. Dat is de mogelijkheid om

tijdelijk de zorg voor je naaste over te dragen wanneer je als mantelzorger bijvoorbeeld eens op vakantie wilt. We pleiten er daarom voor dat gemeenten het geld dat ze ontvangen voor de ondersteuning van mantelzorgers, ook echt moeten uitgeven aan dit doel. En niet aan de bekende lantaarnpalen of aan de jeugdzorg. Binnen dit geoomerkte budget kunnen gemeenten dan zelf bepalen hoe ze de ondersteuning aan mantelzorgers willen vormgeven.

'Mantelzorgers willen graag als gelijkwaardige partner worden behandeld'

Steunpunt Mantelzorg

Het is ook in het belang van eerstelijns zorgverleners dat mantelzorgers zich gewaardeerd voelen. De al zwaar belaste huisartsen en thuiszorgmedewerkers worden immers onvermijdelijk met de gevolgen geconfronteerd als vaak even zwaar belaste mantelzorgers besluiten een stapje terug te doen. Hoogendijk ziet dat (samenwerken met) mantelzorgers steeds meer aandacht krijgt in de opleiding van zorgprofessionals. "Toch richten de meeste zorgprofessionals zich nog steeds vooral op de patiënt. En als de mantelzorger in beeld komt, dan ligt de focus vaak op wat die meer zou kunnen doen om de patiënt te ondersteunen. Mantelzorgers willen graag als gelijkwaardige partner in de zorg behandeld worden. Een partner die samen met de zorgverleners en de patiënt zelf kijkt hoe die patiënt langer thuis kan blijven wonen. Of hoe de patiënt zo zelfstandig mogelijk kan blijven functioneren. Bij zo'n partnerschap is het belangrijk dat er aandacht is voor de mogelijkheden én grenzen van mantelzorgers." Tegelijkertijd merkt Hoogendijk dat zorgverleners ermee worstelen als ze zien hoe zwaar mantelzorgers belast worden. "Het komt voor dat mensen naar het verpleeghuis moeten omdat hun mantelzorger het niet meer kan bolwerken. Maar wat kun je als professional doen voor patiënt én mantelzorger als je het zelf al zo druk hebt? Ik roep zorgprofessionals op om contact op te nemen met het lokale Steunpunt Mantelzorg als merken dat een mantelzorger overbelast dreigt te raken. De steunpunten kunnen veel betekenen voor mantelzorgers en daarmee ook zorgprofessionals werk uit handen nemen." <<